

EX-100 1 Examen philosophicum

Kandidat-ID: 1140

Oppgaver	Oppgavetype	Vurdering	Status
1 EX-100 07/12-2015	Flervalg	Automatisk poengsum	Leveret
2 EX-100 07/12-2015 Filosofihistorie	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Leveret
3 EX-100 07/12-2015 Etikk	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Leveret

EX-100 1 Examen philosophicum

Emnekode	EX-100	PDF opprettet	23.02.2016 14:51
Vurderingsform	EX-100	Opprettet av	Kristina Andersen
Starttidspunkt:	07.12.2015 09:00	Antall sider	6
Sluttidspunkt:	07.12.2015 14:00	Oppgaver inkludert	Ja
Sensurfrist	201601040000	Skriv ut automatisk rettede	Ja

Seksjon 1

1 OPPGAVE

EX-100 07/12-2015

Emnekode: EX-100

Emnenavn: Examen philosophicum

Dato: 07. desember 2015

Varighet: 09.00-14:00

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Merknader: Oppgavesettet består av to deler. Hver del inneholder to oppgaver som du skal velge mellom.

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

Ja

Nei

EX-100 07/12-2015 Filosofihistorie

Besvar én av følgende to oppgaver:

Oppgave 1:

Redegjør for Descartes' syn på erkjennelse. Legg vekt på å vise hvordan han kommer fram til det han mener er et sikkert grunnlag for erkjennelsen. Redegjør så kort for hvordan du selv vurderer hans synspunkter.

Oppgave 2:

Redegjør for Kants syn på erkjennelse. Kom også inn på hvordan han forholder seg til Humes syn på årsak-virkning.

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Oppgave 2.

Jeg har valgt å besvare oppgave 2 om Kants syn på erkjennelse. Først presenterer jeg Kant veldig kort, også vil jeg også presentere Humes syn på erkjennelse. Dette er fordi det er viktig i forhold til Kants syn på erkjennelse. Så presenterer jeg Kants syn på erkjennelse, og hvordan han forholder seg til Hume. Helt til slutt kommer en kort konklusjon.

Kant kombinerte empirisme med rasjonalisme. Han synes altså ikke det var nok å bare stole på sansene, og mente derfor at man i tillegg måtte bruke fornuften. Kant var veldig opptatt av Newtons naturlover, og fikk derfor en "oppvåkning" når han leste Hume. Hume skrev at naturlovene ikke var kunnskap, og dette var Kant derfor veldig uenig i.

For å forstå mye av Kants syn på erkjennelse, bør man se det i forhold til Humes syn på erkjennelse, for selv om Kant var uenig i en del av det Hume mente, var han også enig i mye av det. Hume var empirist, og mente at all sikker kunnskap kun kan komme fra erkjennelse, fra sansene. Hume mente at det bare fantes to typer kunnskap. Det var kunnskap om begrepsforhold, analytisk a priori setninger, og kunnskap om faktiske forhold, syntetiske a posteriori setninger. Dette er det som kalles "Humes gaffel". Alt som ikke kan festes på en av "eggene" til gaffelen er ikke kunnskap. Kunnskap om begrepsforhold er analytiske a priori setninger. Det vil altså si setninger om begrepsforhold uavhengig av erfaringen. Denne typen kunnskap sier ingen ting nytt om verden. Det kan være setninger som: "alle ungarer er ugifte" og "alle sirkler er runde". Kunnskapen om faktiske forhold er syntetiske a posteriori setninger. Det vil si setninger som sier noe nytt om verden og som er avhengig av erfaringen. Dette er setninger som: "den jenta har på seg rød kjole". Disse setningene krever altså videre undersøkelser for å se om de er sanne eller ei.

Hume sier altså at alt som ikke kan festes på gaffelen ikke er kunnskap. Det kan brennes på bål. Dette gjelder kunnskap om årsak-virkningsforhold, om naturlovene, om etikken og om Gud. Hume sier at naturlovene ikke er kunnskap, men at det er "vane" at noe faller på bakken når du slipper det. Han sier at

man ikke kan vite om framtiden blir lik fortiden, og at induktive slutninger om årsak-virkning eller naturlovene derfor ikke er gyldige. Når vi ser noe får vi et inntrykk, som et inntrykk av et tre. Men når vi ikke lenger ser dette treet men tenker tilbake på det er det en forestilling. Hume mener at sansene våre kan lure oss her, ved at vi skaper sammensatte forestillinger. Dette er forestillinger satt sammen av to eller flere enkle forestillinger. De sammensatte forestillingene har derfor ikke opphav i virkeligheten, vi er blitt lurt. Gud er en slik forestilling.

Kant reagerer på at Hume har så snevert syn på kunnskap. Han er opptatt av naturlovene, mener at det er en nødvendighet at de er sanne. For Kant er det viktig at det finnes syntetiske setninger som er a priori. Altså setninger som sier noe nytt om verden uavhengig av erfaringen. Det kan være setninger som "alt som skjer har en årsak". Han mener at mennesket tilegner alle sanseintrykkene våre med noen a prioriske forhold. Han kaller disse forholdene den transendal kunnskap og legger stor vekt på disse. Vi tilsetter sanseintrykkene våre med anskuelsesformene tid og rom. Det er fordi det er umulig for oss å tenke oss noe utenfor tid og rom. Kant la også fram 12 forstandskategorier, derav to er årsakskategorien og virkningskategorien. Når vi ser en ball trille av gårde, vil vi automatisk se sammenhengen med fotballspilleren som sparket den. Å ikke gjøre det ville vært unaturlig. Vi setter automatisk ting i sammenheng fordi det er slik vår fornuft fungerer.

Hume sier at alt som ikke kan festes på gaffelen ikke er kunnskap, men han sier ikke at det ikke er sant. Han sier bare at man ikke kan vite. Dette er Kant langt på vei enig i. Kant har den så kalte "brille analogien". Vi mennesker har alltid på oss noen briller vi ser verden med, og kan derfor ikke vite hvordan verden ser ut uten disse brillene. Det vi må analysere er brillene og ikke verden. Han sier her at det er ikke så viktig å vite noe om verden utenfor mennesket, fordi det kan vi ikke vite noe om likevell. Mennesker ser på verden med et sett med regler, slik at verden for oss består av disse reglene. Vi kan derfor ikke vite noe om tingen i seg selv, men hvordan tingen fremstår for oss. Det er på dette grunnlaget vi må bygge vår kunnskap på.

For Kant er altså forhold om årsak-virkning sant. Det er fordi det er slik verden fremtoner for oss. Her er vi tilbake til den transendalske kunnskapen om årsakskategorien og virkningskategorien. Om det ikke er slik verden faktisk er utenfor mennesket, er ikke viktig i det hele tatt. For oss er også naturlovene og etikken sann, fordi dette er regler vi alltid forholder oss til.

Kants syn på erkjennelse er altså at man kan ha kunnskap om verden slik den fremstår for mennesker, noe annet er helt uinteressant. Han er uenig med Hume, om at naturlovene og årsak-virkningsforhold ikke er kunnskap. Dette er nok mye på grunn av at Hume kun benyttet seg av sansene når han skulle komme fram til sann erkjennelse, mens Kant benytter seg både av sansene og fornuften. Man kan ikke se en ting uten at fornuften blander seg inn og setter ting i sammenheng.

EX-100 07/12-2015 Etikk

Besvar én av følgende to oppgaver:

Oppgave 3:

Gjør rede for hovedideene i Kants etikk, med særlig vekt på det kategoriske imperativ og begrepet autonomi. Har vi fri vilje, ifølge Kant? Begrunn svaret.

Oppgave 4:

Gjør rede for hovedideene i utilitarismen som etisk teori, med særlig vekt på begrepene nytte og rettferdighet. Kan det være moralsk forsvarlig å favorisere dem man er glad i, ifølge utilitaristene? Begrunn svaret.

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Oppgave 4.

Utilitarismen er en utbredt etisk teori. Den kan også bli kalt nytteetikk eller konsekvensetikk. En utilitarist er opptatt av at handlingene hans skal gi mest mulig nytte, eller lykke, til flest mulig. Handlingene blir altså vurdert etter konsekvensene. Alle involverte parter skal telle likt, selv de man ikke kjenner. Det finnes ingen fastsatte regler innenfor utilitarismen, alt vurderes etter enkelthandlingens konsekvenser, med mindre man er regel-utilitarist.

Problemet med dette er at man aldri helt kan vite hva de faktiske konsekvensene blir. Noen handlinger kan føre til konsekvenser man ikke forutså, og påvirke mennesker man ikke hadde tatt med i "regnestykket". For å ta et dagsaktuelt eksempel: Da USA blandet seg inn i Syria, hadde de nok tenkt grundig gjennom konsekvensene, uten å komme fram til den konklusjonen som faktisk ble tilfelle. Flere millioner på flukt, IS herjer og terror, var nok ikke det de håpet på.

Utilitarismen er en alturistisk retning. Det vil si at man setter andres behov forann sine egne. I ekstreme tilfeller kan det føre til at noen forlater familien for å drive hjelpearbeid for "de som faktisk trenger det". Det er også de som ikke jobber, altså ingen inntekt, fordi de bruker all tiden på å hjelpe andre. Løfter kan brytes, vis man bruker tiden på hjelpearbeid isteden for å besøke bestemor på gamlehjemmet slik man hadde lovet. Det kan forsvares ved at konsekvensene er bedre vis man gir mat til ti sultne uteliggere enn vis man besøker en ensom bestemor på gamlehjemmet. Man kan også unnlate å fortelle sannheten vis konsekvensen blir at den andre parten blir lei seg.

Begrepet nytte er veldig sentralt innenfor utilitarismen. Retningen blir jo som sagt også kalt nytteetikk. Handlinger vurderes etter den nytten de har. Nytteverdien bestemmes etter hvor mange flere som blir glade av handlingen enn ulykkelige. For eksempel vil en typisk utilitarist være for aktiv dødshjelp fordi det gir mer nytteverdi å la personen dø, enn å la personen ligge der ufrivillig i smerte samtidig som det brukes av ressurser som kunne vært brukt av andre. Ikke alle utilitarister ville vært enige i dette, da vis det blir vanlig å

benytte seg av aktiv dødshjelp, vil det skapes en forventning der det forventes at man skal benytte seg av det. En person som gjerne vil leve lenger kan føle seg presset til å ta imot "tilbudet" for ikke å være en byrde for familie og samfunn. Et annet problem her er hvor grensen skal gå. Når skal det tilbys aktiv dødshjelp, og når skal det ikke?

Innenfor utilitarismen kan det være moralsk forsvarlig å drepe, vis konsekvensen fører til mer godt enn ondt. For eksempel vis noen hadde drept Pol Pot før han drepte og sultet millioner av mennesker i Kambodsja, og ødela hele infrastrukturen i landet, ville det ført til mye mer godt enn ondt. Her ville det åpenbart vært moralsk forsvarlig å drepe ham, men problemet er at man aldri sikkert kan vite hva som blir konsekvensene. Ingen hadde trodd at en person kan drepe så mange mennesker. Det er lett å være etterpå-klok, og vis man dreper noen fordi man tror det fører til mer nytte enn vis man ikke gjør det, så bør man være temmelig sikker etter min mening.

Rettferdighet er ikke et så sentralt begrep innenfor utilitarismen som nytte er, men det er likevell en svært viktig verdi. Handlinger med gode konsekvenser, fører til mest mulig lykke, og da også mest mulig rettferdighet. Det at man bør drive med hjelpearbeid for å bidra til en mer rettferdig verden er en god tanke. Andre steder innenfor utilitarismen kan urettferdige sluttninger bli tatt fordi det fører til at flere blir lykkeligere. Som eksempelet fra timen der vi kjører et tog mot et kryss. Vi kan velge hvilket spor vi skal fortsette i, men kan ikke stoppe toget. På det ene sporet ligger det fire personer som ikke kjenner så mange og som ikke er så godt likt. På det andre sporet ligger det en person, og denne personen kjenner mange mennesker og er veldig godt likt av andre. Hvilket spor skal vi velge? Å velge sporet med de fire personene som ikke er godt likt, vil nok føre til mindre ulykke enn å velge spore med den ene på. Det er fordi flere personer vil bli påvirket av den ene godt likte personens død, enn alle de fire andres død. Hvor rettferdig er dette?

Selv om utilitarismen i utgangspunktet er alturistisk, kan det likevell være moralsk forsvarlig å favorisere dem man er glad i. Som jeg nevnte i et eksempel tidligere så velger noen utilitarister å drive med hjelpearbeid hele dagen i steden for å tilbringe tid med familien. Men vis alle gjør det, hvordan ville samfunnet da blitt? Vis ingen tar seg tid til bara sine, hvordan vil disse barna ha det da? Alt-i-alt vil det bli bedre for alle vis alle tar vare på sine egne og passer på at de får en god oppdragelse og barndom. Dette gjelder også eksempelet om bestemor på gamlehjem. Hvis ingen tar seg tid til å besøke de gamle, hvordan vil de gamle ha det da? Hvordan vil du ha det med deg selv? Alt-i-alt vil det bli bedre vis man tar seg tid til og favoriserer de man er glad i. Det vil alt-i-alt bli et bedre samfunn der folk føler at noen er glad i dem, enn i et samfunn der ingen blir prioritert fordi det alltid finnes noe viktigere å gjøre.
